

IVN-MEDEDELINGEN MAART 2021, NR. 39

In deze aflevering:

+ Komende evenementen

- ++ Geen land voor cultuur
- ++ Grote Denkers: Carry van Bruggen
- ++ Ode aan de Betekenis
- ++ Colloquium Neerlandicum 2021

+ Varia

- ++ Pas verschenen (I): *De Parelduiker* - themanummer "Tweestrijd"
- ++ Pas verschenen (II): *de lage landen* over Nederland en Indonesië
- ++ 10+4 jaar Airport Library
- ++ Poetry on Impact
- ++ De 24 uur van Paul van Ostaijen
- ++ Lees terug: de Poëzieweek
- ++ Nieuw Taalkader voor leraren
- ++ en nu u toch op de Taalunie-site bent...
- ++ De werkbank (39)

1. KOMENDE EVENEMENTEN

1.1. Geen land voor cultuur

[ingezonden mededeling van De Balie]

Hoe beïnvloedt politiek cultuur, en omgekeerd? Het lijkt wel alsof "onze" politici liever gefotografeerd willen worden bij De Toppers dan met een roman in de hand.

Tijdens deze avond gaan we in gesprek over de relatie tussen cultuur en politiek. Enerzijds praten we over de rol die kunst en cultuur spelen in de politiek en de samenleving, anderzijds vragen we hedendaagse schrijvers hoe zij de politieke realiteit en hete maatschappelijke hangijzers uit de samenleving in hun romans verwerken.

Met: **Joost de Vries, Adriaan van Dis, Bas Heijne en Jessica Durlacher.**

Dinsdag 2 maart, 20.00 uur

De Balie, Amsterdam

[Kijk naar de gratis livestream](#)

1.2. Grote Denkers: Carry van Bruggen

[ingezonden mededeling van De Balie]

Carry van Bruggen (1881-1932) was een van de meest indrukwekkende denkers in de Nederlandse letteren, maar weinig mensen lezen vandaag de dag nog haar romans, laat staan haar filosofie. Deze avond staat in het kenmerk van beide, en wil aantonen dat haar filosofische ideeën over individualisme en collectivisme zo relevant zijn voor onze hedendaagse maatschappij.

Sprekers zijn schrijver en regisseur Bo Tarenskeen, neerlandicus/onderzoeker Saskia Pieterse en filosoof en schrijver Khadija Al Mourabit.

Donderdag 25 maart, 20.00 uur

De Balie, Amsterdam

[Tickets](#)

Bekijk ook het [archief](#) van eerder aan de orde gekomen Grote Denkers: Marguerite Duras, Andreas Burnier, Toni Morrison, Hannah Arendt, Ayn Rand, Lou Salomé, Forough Farrokhzad (en met de search komt een heleboel extra's mee!)

1.3. Ode aan de Betekenis

[ingezonden mededeling van De Nieuwe Liefde]

Gemaskerde gestalten dragen poëzie voor. Aardappels worden voor je ogen gesorteerd. Handelingen en zinnen worden steeds herhaald. De geest van een overleden dichter dwaalt rond in de vorm van een elektronisch vervormde stem die op een Kraftwerk-achtige beat het publiek opzweept.

Schrijvers **Nikki Dekker** en **Pelumi Adejumo**, muzikant **Jan Klug** en beeldend kunstenaar onder regie van **Merit Vessies** zijn in het spoor van de dichter **H.H. ter Balkt** (1938-2015).

Zondag 14 maart
De Nieuwe Liefde, Amsterdam
[Tickets](#)

[Luister naar de 'koude wind over de waterzuivering/ aan de Zwartewaterallee bij de nertsfarm' – een naargeestige ansichtkaart van Ter Balkts Nederland](#)

[Nog niet genoeg? Hoor de meester, krakend en knerpend](#)

1.4. Colloquium Neerlandicum 2021

Het volgende Colloquium Neerlandicum vindt plaats tussen **23 en 27 augustus 2021** en wordt, in samenwerking met de **Radboud Universiteit Nijmegen**, georganiseerd door de **Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN)**.

[Houd de IVN-website in de gaten](#)

2. VARIA

2.1. Pas verschenen (I): *De Parelduiker* - themanummer "Tweestrijd"
[ingezonden mededeling van Uitgeverij Vantilt, Nijmegen]

Triangel in de jungle: Frieda Koch, Bert Schierbeek en Lucebert

In 2020 dook de correspondentie tussen Bert Schierbeek en zijn eerste vrouw Frieda Koch op. Daar zaten ook acht brieven tussen die Frieda in 1950 en 1951 naar haar minnaar Lucebert stuurde. Haar visie op de driehoeksverhouding blijkt een noodzakelijke aanvulling op wat Lucebert erover schreef. Literaire tweespalt bestond er niet tussen Lucebert en Schierbeek, wel twist en bonje in de liefde.

Brieven van Godfried Bomans aan zijn vader

Godfried Bomans had een moeizame relatie met zijn dominante vader, die hij als een onneembare vesting ervoer. Twee brieven van de zoon aan zijn vader – hier voor het eerst integraal gepubliceerd – laten echter zien dat hun verstandhouding minder zwart-wit was dan die van de gegroeide beeldvorming.

DE

€ 13,50
JAARGANG 26
2021 NUMMER 1

PAREL DUIKER

TWEESTRIJD

Schierbeek-Frieda Koch-Lucebert: een wrede liefde

Godfried Bomans schrijft zijn vader

Jac. van Looy spot met Herman Heijermans

Paul Celan en Martin Heidegger

Jac. van Looy spot met Herman Heijermans

Rond 1900 vormden de letteren als nooit tevoren een spiegel van wat zich in de samenleving voltrok. De ontwikkelingen volgden elkaar ook razendsnel op. Had eerst het individualistische elan van de Tachtigers de boventoon, snel daarna volgde het engagement van de socialisten. Het leidde tot aanvaringen tussen adepten van deze bewegingen. Zelfs schilder en schrijver Jac. van Looy, die allerminst bekendstond als een polemist, wilde de slag aangaan, met Herman Heijermans nog wel. Naast literatuur en socialisme bevatte Van Looy's aanval ook een duisterder, antisemitische component.

Grofheden op de achterbank: Paul Celan en Martin Heidegger

Het was een van de meest besproken literair-filosofische ontmoetingen in het Duitsland van de vorige eeuw. Die tussen de Holocaust-overlevende, joods-Roemeense dichter Paul Celan en de Duitse filosoof Martin Heidegger, die in 1933 lid was geworden van de nationaalsocialistische partij van Hitler. Ze zagen elkaar in universiteitsstad Freiburg en bezochten Heideggers hut op de Todtnauberg in het Zwarte Woud. Wat bespraken zij en wat betekenden deze en latere ontmoetingen?

De Parelduiker 2021/1 is 20 februari verschenen.

ISBN 978 90 282 2601 2 (ook via het CB bestelbaar). 80 blz. € 13,50.

Abonnement (5 nummers) € 52,50. Digitaal abonnement (pdf) € 34,90, losse nummers digitaal € 7,50.

De Parelduiker is een uitgave van de Stichting Het Oog in 't Zeil i.s.m. Uitgeverij Van Oorschot en wordt financieel ondersteund door het Nederlands Letterenfonds en de Stichting Vrienden van De Parelduiker.

Redactie: Hein Aalders (eindredactie), Marco Daane, Marco Entrop, Marsha Keja, Menno Voskuil en Thijs Wierema. www.parelduiker.nl

Retro-lezen kan ook! Tip van de sluier uit De Parelduiker 2020/5 van penvoerder Hein Aalders, over het toneelwerk van Martinus Nijhoff:

Rond Nijhoffs religieuze spelen als 'De ster van Bethlehem' en 'Des Heilands tuin' bestond lange tijd iets van een controverse, die kenmerkender voor de tijd dan voor de dichter lijkt. Velen hadden er moeite mee dit werk serieus te nemen.

Maar zijn toneelwerk, beweert Nijhoff-biograaf Bart Slijper, is niet minder dan zijn poëzie, en voor Nijhoff zelf van het hoogste belang: hij bleef onophoudelijk schaven, almaar zoekend naar de juiste nuance, om iets te kunnen uitdrukken dat aan de wortels raakt van onze beschaving en van zijn eigen leven. Er zijn volop raakvlakken en overeenkomsten met Nijhoffs 'gewone' poëzie.

Lees het hele stuk over 'De ster van Bethlehem' in [De Parelduiker 2020/5](#)

Martinus Nijhoff: 'Het doet mij altijd goed, als ik iemand waarlijk zie slagen in de hachelijke onderneming religie en poëzie te verbinden, want, terwijl poëzie de religie ener élite is, blijft religie de poëzie van het volk, en eer men deze twee verbindt wordt er niets groots tot stand

gebracht.' – uit een brief van juni 1944 aan K.H. Heeroma om hem te bedanken voor de toezending van diens illegaal uitgegeven 'doopvontgedicht' (gedrukt door H.N. Werkman)

2.2. de lage landen over Nederland en Indonesië

[ingezonden mededeling van *Ons Erfdeel*]

'Wees ongebonden en onverschrokken.' Die wijze raad gaf scheidend hoofdredacteur Luc Devoldere aan zijn opvolger Hendrik Tratsaert. Bij het eerste nummer van *de lage landen* dit jaar spreekt Tratsaert de wens uit dat het tijdschrift die houding uitstraalt. En dat het biedt wat een fijne selectie van Nederlandse en Vlaamse pennen vermogen: de zoektocht naar nuance en levendige kritische distantie. *de lage landen* heeft alvast een nieuw jasje gekregen dat de inhoud dichterbij brengt bij wat we willen zijn. Met het nieuwe nummer trekken we overzees: in een uitgelicht dossier komt de lange, ongemakkelijke geschiedenis van Nederland en zijn voormalige kolonie Indonesië aan bod. Blikvanger is de uitgebreide kritische beschouwing over David Van Reybroucks *Revolusi* door schrijver Alfred Birney.

'Kuifje op Java'

Met deze uitdagende titel leverde **Alfred Birney** zijn bespreking in van *Revolusi*, **David Van Reybroucks** onnavolgbare combinatie van historische studie en een persoonlijke, journalistieke aanpak.

We benaderden Birney omdat hij een insider is: zoon van een Nederlands-Indische vader en schrijver van het bekroonde *De tolk van Java*. We waren nieuwsgierig, maar wisten niet precies wat we konden verwachten.

Tropenkoorts

Wat hebben tropenkoorts, gênante onwetendheid en ongewenste aanrakingen met elkaar te maken? Dat lees je in het **pleidooi voor een perspectiefwissel** van neerlandica **Lidewey van Noord**.

Volgens haar moet elke student Nederlands verplicht en uitgebreid kennis nemen van **(post)koloniale literatuur**. Zo leer je te reflecteren op je eigen positie, en kun je het Nederlandse koloniale verleden van meerdere, soms ongemakkelijke kanten beschouwen.

Geschiedenis van 'Grote Mannen'

In *De wraak van Diponegoro* geeft **Martin Bossenbroek** een bijna literair beeld van hoe de kolonie Nederlands-Indië ontstond en eindigde. Maar is hij er ook in geslaagd de Nederlandse én de Indonesische kant aan bod te laten komen?

Caroline Drieënhuizen vraagt zich af of zijn verhaal er niet te veel een van Grote Mannen en heldhaftige krijgsverrichtingen is.

Sesam open u

Vanuit haar onderzoek naar de koloniale boekcultuur in het voormalige Nederlands-Indië werpt **Lisa Kuitert** een verfrissende blik op de ex-kolonie. In haar indrukwekkende studie *Met een drukpers de oceaan over* gaat het nu eens niet over wat de Nederlanders daar weghaalden, maar over wat ze er brachten: boeken. De drukpers was in Indonesië de sleutel, het Sesam open u voor wie kon en mocht lezen. Vrijwel alles wat Kuitert vertelt, is vandaag in Nederland volslagen onbekend, schrijft **Reinier Salverda**.

GERECENSEERD: Lize Spit, Marieke Lucas Rijneveld, Jeroen Olyslaegers, Esther Gerritsen, Simone Atangana Bekono, Dominique De Groen, Matthias Declercq, Wessel te Gussinklo, Renate Rubinstein, Chris de Stoop en vele anderen.

Alle **artikelen** zijn te lezen via www.de-lage-landen.com

Het tijdschrift de lage landen (van 1957 tot 2019 Ons Erfdeel) is een driemaandelijke uitgave van Ons Erfdeel vzw. Deze Vlaams-Nederlandse culturele instelling biedt kwalitatieve informatie en reflectie over de culturele en maatschappelijke ontwikkelingen in de Lage Landen.

Dat doet ze voor een Nederlandstalig en een anderstalig publiek, op een kritische, onafhankelijke manier, eigenzinnig en met respect voor de traditie. Ons Erfdeel vzw bouwt bruggen tussen de vele Nederlandssprekenden wereldwijd en al wie interesse heeft in de cultuur van de Lage Landen.

2.3. 10+4 jaar Airport Library

[ingezonden mededeling van Hanneke Marttin, Nederlands Letterenfonds]

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Het ministerie van OCW heeft Airport Library voor een nieuwe periode van vier jaar subsidie toegekend. De bibliotheek op Amsterdam Airport Schiphol biedt een multimediaal aanbod, waarmee passagiers van over de hele wereld kennis kunnen maken met onze cultuur.

Transferreizigers

De bibliotheek heeft als doel om met name de buitenlandse transferreizigers, die op Amsterdam Airport Schiphol overstappen, met de Nederlandse cultuur te laten kennismaken. De collectie bestaat uit Nederlandse literatuur vertaald in zo'n veertig verschillende talen – geleverd door het Nederlands Letterenfonds – en (foto)boeken over de Nederlandse cultuur en geschiedenis.

Daarnaast zijn er wisselende fysieke en digitale presentaties. Er wordt momenteel gewerkt aan de terugkeer van muziek in de collectie en de ontwikkeling van een digitale wereldkaart met beelden en informatie over uitingen van onze cultuur in het buitenland.

Hoge waardering

Airport Library is te vinden op de Holland Boulevard, het verblijfsgebied voor intercontinentale reizigers. In dit gebied zijn onder meer ook dependances van het Rijksmuseum en NEMO te vinden. De bibliotheek is al vanaf de opening een zeer gewaardeerde voorziening op de luchthaven en trekt in een normaal jaar enkele honderdduizenden bezoekers.

Airport Library startte in 2010 als samenwerking tussen bibliotheekorganisaties en Amsterdam Airport Schiphol. De bijzondere bibliotheek genereerde meteen veel nationale en internationale aandacht en werd verkozen tot de beste nieuwe luchthavenvoorziening wereldwijd. Probiblio zorgt sinds juli 2019 weer voor de exploitatie. Per 1 januari 2020 ligt de formele verantwoordelijkheid voor Airport Library bij het Nederlands Letterenfonds, dat eerder al als partner betrokken was.

airportlibrary.nl

2.4. Poetry on Impact

Tijdens de Poëzieweek liet Poetry International met 'Poetry on Impact' zien wat de rol van poëzie in turbulente tijden als deze zoal kan zijn. Elke dag verscheen een dichter live van zijn of haar huiskamer in die van de vele kijkers met een voordracht. Benieuwd hoe TBS-er X terugkijkt op zijn seksverslaving, hoe je kiest tussen het redden van je oma of je iPhone X, naar Vanessa Kisuules favoriete octopus Olly, Paul Demets' gender neutrale wortel en een taal om met de natuur te praten, hoe je een gedicht bij elkaar bedelt, hoe het begin begint of hoe travestie in poëzie gedichten eerder het licht laat zien? De voordrachten en Q&A's kijk je [HIER](#) terug: klik op de dichter van je keuze.

2.5. De 24 uur van Paul van Ostaijen

[ingezonden mededeling van deBuren, Brussel]

Vanuit het geboortehuis van Paul van Ostaijen (dit jaar is het 125 jaar geleden dat hij te Antwerpen geboren werd) zonden *Matthijs de Ridder* en *Willem Bongers-Dek* vanaf zondagavond 21 t/m maandagavond 22 februari 24 uur lang uit met maar één vraag die als rode draad de uren aan elkaar reeg: wie was die avant-gardedichter eigenlijk?

Ze nodigden tal van gasten uit in hun studio, ontrafelden Van Ostaijens *Bezette Stad* gedicht per gedicht, strooiden met feitjes en ontkrachtten mythes, belden experts uit hun bed en lieten zien hoe kunstenaars de bundel vertaalden naar de *Besmette Stad* waarin we vandaag leven.

Ook werden twee nieuwe publicaties gepresenteerd: *Besmette Stad* en *Boem Paukeslag*.

[Herbeleef de 24u van Paul van Ostaijen, vanuit de huiskamer van de familie](#)

2.6. Lees terug: de Poëzieweek

Sinds enkele jaren bundelen diverse Nederlandse en Vlaamse literaire organisaties en organisatoren van poëzie-evenementen (*Poëziecentrum (Gent), Poëzieclub/Awater, Iedereen Leest, Stichting Lezen, Poetry International, De Schrijverscentrale, Literatuur Vlaanderen, Nederlands Letterenfonds, Taalunie, VVB, CPNB, Noordwoord, Koninklijke Bibliotheek Nederland, Perdu, CANON Cultuurcel, School der Poëzie, Dichter des Vaderlands Nederland, Explore the North, Leeuwarden City of Literature 2020, Antwerpen Boekenstad en Stichting Literaire Activiteiten Nijmegen*)

hun krachten voor de Poëzieweek. Die vond dit jaar plaats van 28 januari t/m 3 februari in verschillende plaatsen in de BeNe en het thema was SAMEN.

[Herlees en -beleef alle activiteiten, van Herk-de-Stad tot en met Rotterdam](#)

2.7. Nieuw Taalkader voor leraren

[ingezonden mededeling van de Nederlandse Taalunie]

Leraren hebben verschillende rollen en taken. Ze staan voor de klas, hebben contact met collega's en ouders, en leren ook nog zelf. Bij alles wat ze doen, maken ze gebruik van taal. Van hen wordt dan ook verwacht dat zij taalvaardig zijn én dat ze bijdragen aan de taalontwikkeling van hun leerlingen. Maar wat betekent dat

precies? Het nieuwe referentiekader 'De taalcompetente leraar' dat door de Taalunie opgesteld werd, is [hier](#) te vinden.

2.8. en nu u toch op de Taalunie-site bent...

In Hyderabad, India, en omgeving zijn veel Nederlandse en Vlaamse bedrijven actief. Bovendien zijn er in de regio veel IT-bedrijven die ook in het Nederlandse taalgebied opereren.

Om die reden sloten het Universitair Centrum voor Talenonderwijs (UCT) van de Universiteit Gent en de Taalunie vorig jaar een samenwerkingsovereenkomst met de talenuniversiteit English and Foreign Languages (EFLU) in Hyderabad. Docent Christopher Joby, een ervaren docent in de internationale neerlandistiek, verzorgt het cursusaanbod en leidt lokale docenten op. Het begin is een avondcursus Nederlands op maat. Het is de bedoeling om dit uit te breiden naar volwaardig universitair onderwijs.

[Lees meer](#)

2.9. De werkbank (39)

[Multatuliliefhebber Chris van de Ven vertelt](#)

[En nu we het er toch over hebben: over waarheid en Multatuli](#)

==> Kijk ook altijd even in [Neerlandistiek](#) (het vroegere Neder-L)

IVN-leden lezen *VakTaal* [online](#)

Reacties, opmerkingen en bijdragen (en natuurlijk ook e-adreswijzigingen) naar

Guido Leerdam,

guidoleerdam@gmail.com

www.ivnnl.com

Internationale
Vereniging voor
Neerlandistiek